

Så nåede Sønderborgs nye skyskraber sin fulde højde og omfang

ARKIVNYT udgives af:
Lokalhistorisk Arkiv for
Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

Redaktion
Palle Fløe/Solvejg Ravn

Kontaktoplysninger

Arkivet Asylvej 1, Sønderborg
Tlf.: 7443 2710

E-mail: sdbg.arkiv@bbsyd.dk
www.sdbglokalkarkiv.dk

 @sdbg.arkiv

Arkivet Torvet 12, Ulkebøl
Tlf.: 7442 9366

E-mail: ulkeboel.arkiv@bbsyd.dk
www.ulkeboelarkiv.dk

 @ulkeboelarkiv

Lokalhistorisk Arkiv for Dybbøl,
Ulkebøl og Sønderborg er med-
lem af *Sønderborg Kommunes*
Lokalhistoriske Arkivsamvirke,
SKLA.

www.skla.dk

 @SKLA.sdbg

Åbningstider

Arkivet i Sønderborg

Mandag: kl. 09.00 til 12.00

Onsdag: kl. 15.00 til 17.00

Arkivet i Ulkebøl

Mandag: kl. 15.30 til 17.00

Tirsdag: kl. 10.00 til 12.00

Den selvejende institution **Lokalhistorisk Arkiv for** **Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg**

Formand
Knud Erik Sørensen

Næstformand
Palle Fløe

Kasserer
Knud Kylling Petersen

Sekretær
Conny Grenaa Philippsen

Medlemsansvarlige
Lilly Laursen og
Kai Viggo Jørgensen

Bestyrelsesmedlem
Henrik Delf

Arkivleder Asylvej
Kai Viggo Jørgensen

Arkivleder Ulkebøl
Helene Petersen

Medlemsarrangementer
Erik Husted

Medlemsbladet, redaktion
Palle Fløe og Solvejg Ravn

Referater

Referater fra generalforsamlingen kan downloades fra Ulkebøl Lokalhistorisk Arkivs hjemmeside: www.ulkeboelarkiv.dk/foreningen/referater

Vi opfordrer medlemmer til at deltage i akivernes arrangementer!
De er arrangeret for jer

Nyt fra arkiverne

Sønderborg Arkiv

Arbejdet på arkivet har været præget af travlhed på mange felter.

Vi er i gang med at “komprimere” indholdet af vore mange arkivæsker, så vi på sigt får brug for færre hyldemeter. Efterhånden som vores billeder scannes og bliver opbevaret digitalt, er det meningen at de fysiske billeder skal opbevares på en anden måde. Det er således tanken, at vores “kunder” ikke længere skal have billederne i hånden. Vi vil dermed også kunne frigøre en del af vores “arkivskuffedarier”.

En af vore medarbejdere “gaflede” en mængde stålreoler i forbindelse med Arbejdernes Landsbanks flytning, og det er nu meningen, at de nye reoler skal erstatte vores – absolut ikke brandsikre – træreoler i arkivrummet.

I forbindelse med 100-års dagen for krigsafslutningen i 1918 påtænker vi at lave en mindre udstilling om Bruno Topff-selskabets arbejde.

Netop krigsafslutningen har vi så godt som intet materiale om.

Kai Viggo Jørgensen, arkivleder

Ulkebøl Arkiv

Her i foråret har Ulkebøl Arkiv stået for et spændende arrangement i Multihuset på Torvet i Ulkebøl.

Mads Mikkel Tørsleff fra Museet Oldemorstoft i Padborg viste billeder og fortalte om sit spændende arbejde med at indsamle podekviste fra gamle sønderjyske æblesorter. Mange af disse kunne findes i Ulkebøl sogn, fordi Claus Petersen Matthiesen, født i 1841 og opvokset på den gård, hvor luft-havnen ligger i dag, blev uddannet i pomologi, altså læren om dyrkning af frugttræer og -buske. Han har udgivet tre bind om danske frugtsorter, og de har dannet basis for indsamlingen af de sønderjyske sorter.

På Oldemorstoft havde man rådighed over et lille areal, “Oldemors Abildgård”, hvor der kunne plantes frugttræer med de podekviste, Mads Mikkel indsamlede. Han havde mange interessante historier om, hvordan han fandt frem til de forskellige sorter. De gamle æbletræer er ved at være forsvundet på gårdene, så de var svære at finde. Det krævede lidt detektivarbejde. Arrangementet blev selvfølgelig afsluttet med kaffe og æblekage.

Husk, at på vores hjemmeside har du adgang til en slægtsdatabase, som Hans Petersen fra vores arkiv styrer. Her er god hjælp at hente, hvis du er interesseret i slægtsforskning. På arkiv.dk kan du se, hvad vi har gemt om dine aner på arkiverne, ligesom du også har mulighed for at finde billeder af steder og personer.

Helene Petersen, arkivleder

Generalforsamlingen

Fremmødet til generalforsamlingen den 13. marts 2018 var mindre end tidligere år. Der er stærk konkurrence om folks interesse i marts måned – mange forskellige arrangementer.

Af formandens beretning fremgik det, at foreningen arbejder med et jubilæumsskrift i anledning af 40-års jubilæum for arkivet på Asylvej i foråret 2019 (arkivet i Ulkebøl startede i 1977).

I løbet af 2017 er det også blevet tydeligt, at der sker et skifte i publikums brug af de to arkiver, Ulkebøl og Asylvej. De to arkiver har digitalt besøg gennem arkiv.dk henholdsvis 20 og 40 gange om dagen i gennemsnit af folk, der enten henter deres oplysninger på denne måde eller forbereder sig til et fysisk besøg på arkiverne.

Der foregår stadig et stort arbejde med registreringssystemet Arkibas 5, som fungerer fint. Det kræver mange mandetimer, og indtil nu har vi været heldige at kunne skaffe ny arbejdskraft ved andres afgang.

Økonomien i arkiverne hviler på et årligt tilskud fra kommunen og medlemmernes kontingentindbetaling. Årets regnskab havde et kalkuleret mindre underskud, men blev også påvirket af 28 “mistede” medlemmer ud af godt 300 i 2017.

Valgene på generalforsamlingen resulterede i genvalg af bestyrelsesmedlemmerne, og bestyrelsen har efterfølgende konstitueret sig: Knud Erik Sørensen, formand, Palle Fløe, næstformand, Knud Kylling Pedersen, kasserer, Conny Grenaa Philippsen, sekretær, Lilly Laursen og Kai Viggo Jørgensen, medlemsansvarlige, Henrik Delf, almindeligt medlem. Desuden er Palle Fløe og Solvejg Ravn redaktører af ArkivNyt.

Knud Erik Sørensen, formand

Ulkebøl Forsamlingshus

I 1926-28 fik man idéen til at bygge en gymnastiksal. Man havde hidtil dyrket gymnastik i en gammel, kold lade ved Kathrinelund. Husmand Christian Nielsen fra Vollerup, der var formand for Ulkebøl Sogns Ungdomsforening, forsikringsmand Jørgen Brock fra Ulkebølsten og husmand Christian Clausen fra Madehusvej, som var uddannet delingsfører fra Ollerup Gymnastikskole, var ophavs-mændene. Der blev nedsat et udvalg bestående af Christian Nielsen som formand, Peter Frost, Jørgen Iversen og Christian Clausen.

Planen var at bygge en sal på 19 × 9 meter, og man kunne tegne aktier på mindst 30 kr.

Ved et offentligt møde på Ormstoft Kro, hvor der var rigtigt mange mødt op, var der stor tilslutning til at bygge, så man gik i gang.

Udvalget henvendte sig til menighedsrådet, om de ville sælge jord til gymnastiksalen, men man ville ikke sælge, hvis der også skulle bygges et køkken, og det ville man have. Man endte med at købe en grund ved sportspladsen af Carl Matzen for 1.500 kr.

Den 11. september 1930 var der stiftende generalforsamling på Kathrinelund. Der blev lavet vedtægter og nedsat en bestyrelse med Jørgen Brock, Ulkebølsten som formand, Chr. Nielsen, Vollerup som næstformand, lærer Nielsen som forretningsfører. De øvrige med-

lemmer blev Jørgen Sander-Larsen, Saxgaard, Andreas Petersen, Øst Hesselgaard og Chr. Clausen, Madehusvej.

Man gik straks i gang med at arrangere aktietegning, basar o.l. for at skaffe den nødvendige kapital. Aktietegning, indsamlinger og basarer gav i de efterfølgende måneder 15.552,15 kr.

Mandag den 20. oktober 1930 kunne provst Thyssen nedlægge grundstenen til dette hus. Rejsegildet blev holdt den 14. november 1930 med 14 kranse og 70 gæster med kaffebord.

*Rejsegilde med
mange gæster*

Indvielsesfesten var bestemt til den 1. marts, men den blev udsat til den 2. marts på grund af snestorm. Der var mødt 350 festklædte mennesker. Provst Thyssen holdt festtalen, og der var kaffebord og fællessang. Huset kom til at hede "Ulkebøl Gymnastiksal".

I 1941-42 blev huset forlænget med en scene og en bolig til bestyrerparret ovenpå samt omklædning og bruserum nedenunder.

Der blev også lagt vand ind, og det var frivillige som gjorde det grove arbejde.

*Holdet, som gravede
vandværk ned får sig
en bid mad*

Efter befrielsen i 1945 blev Ulkebøl Skole brugt til internering af de danskere, som havde arbejdet for tyskerne under krigen. Herfra blev de hentet til Sønderborg Slot, hvor de blev anklaget og dømt af en Frihedsret.

Under opholdet på skolen blev de bispist af DKB (Danske Kvinders Beredskab), der lavede mad i Ulkebøl Forsamlingshus.

*DKB-kvinder fra
Ulkebøl*

Gymnastikhold fra 1940'erne uden for forsamlingshuset.

*Svend Christensen, Jørgen Schmidt, Hans Åge Majbøl, Hans Ville, Ukendt,
Ukendt, Christian Christensen, Hans Boysen, Jørgen Sørensen, Ukendt,
Christian Petersen, Ukendt, Viggo Sørensen, Svend Delf og Hans Petersen*

Forsamlingshuset kommer til penge

I 1946 fik man en gave på 75.000 kr. fra afdøde Jørgen Petersens fond. Hans døtre ville sætte et minde om deres far, der var født på Øst Hesselgaard i 1859. Han var skotøjsfabrikant i København.

Man ville egentlig bygge en idrætshal, men man kunne ikke få til-ladelse til at bygge mod øst, da kirkegården skulle udvides her.

I stedet besluttede man at udvide køkkenet, bygge nye toiletter og en lille ekstra sal.

Først i 1954 kom man i gang med dette arbejde. Man skulle også have gas indlagt i køkkenet, så der blev nedgravet en gasledning til forsamlingshuset. Der kom 35 mænd fra sognet, og de nedlagde ledningen på én dag. Den blev lagt langs med stien mellem forsamlingshuset og skolen ud til hovedledningen på Augustenborg Landevej.

Den nye sal og køkkenet blev indviet en lørdag i maj 1955 med en stor fest, hvor der deltog 180.

Mange aktiviteter

UIU amatørteater har i mange år opført teaterstykker på forsamlingshuset og i nogle år var der også revy.

Fra forestillingen i 1970 "I brændingen".

Fra venstre: Gunhild Jessen, Rita Snerling, Mimi Stasiak, Kirsten Overvad, Karen Bak, Lennard M. Hansen, Tage Clausen, Erik Hansen og Poul Boesen

I 1956 festligholdt man 25-års dagen for gymnastiksalen med 350 gæster, så huset var stopfyldt. Der blev holdt taler af provst Thyssen, Møller Christiansen, Adler og Johannes Lund og forstander Terkelsen fra Danebod.

I 1965 blev der indlagt fjernvarme fra Ulkebøl Fjernvarmeværk, man havde haft elvarme indtil da.

I 1966 blev det, efter en lang diskussion, vedtaget at søge om spiritusbevilling. Man havde i mange år kaldt huset "æ Saffhus", og UIU havde i en del år presset på for at få spiritusbevilling.

1980 udvidede man køkkenet og toiletterne. Man havde ikke brug for bruserummene, efter at Ulkebølhallen var blevet bygget, og idrætsarrangementer dermed flyttede dertil.

I perioden 1992-2009 blev der, med stor succes, holdt mange loppemarkeder, som var et godt supplement til husets økonomi.

I 2015 fik forsamlingshuset et nyt flag fra Danmarkssamfundet. Det blev overrakt af Prins Ingolf på Folkehjemmet i Aabenraa til Jørgen Jacobsen, der var formand for huset.

Forsamlingshuset bruges i dag til mange sammenkomster, møder og familiefester. Stedet er kendt for at levere rigtig god mad til rimelige priser.

Palle Fløe, 2018

Lokalhistorisk Arkiv for Dybbøl, Ulkebøl og Sønderborg

“Bibliotekerne i Sønderborg”

Stadsbibliotekar Carsten Nicolaisen fortæller

Arrangementet finder sted i *Multikulturhuset* på havnen

Tirsdag den 23. oktober 2018 kl. 1900

I pausen serveres kaffe med lagkage – pris kr. 40

Tilmelding (af hensyn til kaffen) senest den 17. oktober
på tlf. 7443 2710/74429 366 eller
e-mail: sdbg.arkiv@bbsyd.dk/ulkeboel.arkiv@bbsyd.dk

PS: Parkering kan ske i det nye parkeringshus ved kasernen

Udflugt til Vadehavscentret

Foreningens udflugt fandt sted i bus lørdag den 26. maj og foregik i det smukkeste sommervejr. Der var 32 deltagere.

Vi besøgte først Vadehavscentret i Vester Vedsted. Centret var meget flot, bygget i træ og med et stort stråtag. Bygningen og dens placering i landskabet virkede meget gennemtænkt.

Det gennemtænkte gik igen i udstillingen, som var ikke så omfattende, men meget illustrativ for Vadehavet og dets kulturlandskab. Sammenhængen blev kraftig understreget af en meget fornem rundvisning.

Fra Vadehavscentret kørte vi til Ballum for at besøge gården Klægager, som i 2017 blev kåret til Danmarks smukkeste bondegård i en landsomfattende afstemning. Gården er en typisk marskgård, med en typisk høj beliggenhed – og den er meget smuk.

*Vadehavscentret i
Vester Vedsted*

Klægager i Ballum

“Kieler Zeitung” 6. februar 1918

Sønderborg:

“Efter indbydelse af *Foreningen for hjemstavns historie for Als og Sundeved* samledes en talrig forsamling i “Herzog Friedrich”-skolens (Reimersskolen) aula til åbning af hjemstavns museet.

Såvel amts- og bymyndighederne som byrådet og garnisonen var til stede, ja aulaen kunne knapt rumme de mange gæster!

På bestyrelsens vegne bød Dr. Wullenweber forsamlingen velkommen med en tale.

Hjemstavns museet vil udelukkende beskæftige sig med Sønderborg Amts historie.

Under en rundtur i museet hørte man mange overraskede udbrud over samlingernes omfang og den praktiske opstilling.”

“Der Nordschleswigers” redaktion fortsætter i 2018:

“Åbningen af hjemstavns museet var den egentlige stiftelsesdato for det nuværende museum på Sønderborg Slot.

Initiativtagerne var Jens Raben og Hans Wullenweber. De grundlagde i 1908 “Verein für Heimatkunde in Sonderburg”, der kort efter starten talte 100 medlemmer. 10 år senere åbnedes så museet. En evt. fejring af jubilæet kendes p.t. ikke.”

Oversat af Kai Viggo Jørgensen 2018